

Van danken en dienen gesproken.

't Is een warme zomerdag. De grintweg die midden door de Betuwe loopt en Gelderlands hoofdstad met het grijze Nijmegen verbindt, is drie uren gaans, en over het algemeen zoo weinig belommerd, dat een voetreisje van de eene plaats naar de andere weinig uitlokkends heeft. Maar, uitlokkend of niet, Toon Van Diezen zal dat voetreisje maken. Toon is een Nijmeegsche van geboorte, doch sedert eenige jaren dient hij als tuinmansknecht te Arnhem.

Maar stil, nu Toon de breede schipbrug te Arnhem overgaat, en een koeltje boven het water nog al moed voor de reis geeft, nu plooit een vergenoegde lach zijn tamelijk grooten mond. Toon wou 't niet weten - voor den baas niet, en voor 't andere volk ook niet - maar hij is verliefd. - Keetje? - Welzeker, Keetje. - Als je ze kent dan zul je 't begrijpen. Mooi is ze! Mooi! Ja, en vooral 's Zondags als ze zich zoo glimmend met zeep heeft gewasschen. - Keetje is de tweede dochter van Dorussen, even buiten de Heezepoort; welzeker! De oudste dochter is ijselijk mager en ziet een beetje dwars over den linkerkant, maar dat doet Keetje niet; Keetje heeft klare, rojale oogen, mooie oogen! en ze weet er partij van te trekken, want, Toon Van Diezen mag zich óók laten kijken, asjeblief! Ja, als Keetje hem nú zag, terwijl de beide lokken hem nog zoo stijf op de ooren zitten, dan zou ze zeker weer zeggen: Dag Toon! - Och! als hij 't zich herinnert zooals ze: Dag Toon! heeft gezegd, neemaar, dat klonk als regen op een uitgedroogden kleigrond. En als hij haar nu over een stevige drie uren datzelfde nóg eens hoort zeggen! en als hij haar dan een zoen op de kersroode lipjes mag drukken....!

Toon is bang dat de man, die hem juist bij 't afstappen van de brug voorbijgaat, zijn glimmenden lach heeft gezien. Maar wat kon 't schelen! Als hij aan zoo'n z o e n denkt dan....

Haastiger stapt hij nu op den Betuwschen oever voort, de van ouds bekende Paaschweide en het logement de Praets voorbij, en als hij op den breeden dijk, voor den stof van een kar, de oogen dichtknijpt, dan gronnikt hij z ó o vroolijk zijn: 'Morgen dagsaam!' alsof de boer, die als een zoutzak op den boom zit, zijn eigen Keetje was.

Toon weet gedurende eenige minuten volstrekt niet waaraan hij denkt. Toen hij 't zich afvroeg, toen betrad hij de zoogenaamde eerste verlaatbrug tusschen Arnhem en Elden. Aja! hij zat met Keetje in een net tuinmanshuisje op een buitentje, zooals bijvoor-

beeld dát dáar, links; en jawel, dan was h i j baas - ook baas van Keetje - maar in 't redelijke, zeker. En dan.... mettertijd zoo'n kleine springer in 'en tafelstoel! met 'en biezen rammelaar in de hand! Verduiveld, denkt Toon, terwijl hij met den mouw van zijn jas een uitstapje langs 't hoofd maakt, da's 'en mooi gezicht; maar, - denkt hij er bij, 't is hier een warme kuierweg ook. Een prachtige Zondag voor doperwtjes, rozen en lui die een bezetting op de borst hebben, maar voor 'en mensch die haast heeft en drie uren loopen moet....! Als 't niet om dat liefje was, dan lag ik bij den baas in 't hooi of op 't riet. - Naar de kerk gaan...? Goeje morgen! Jan Wilders heeft gelijk: Er is toch zooveel gehaspel over 't geloof, dat 'en eenvoudig mensch zich maar neutriaal moet houden, en maar gelooven - dat de pap gaar is als ze voor 'em staat.

Toon Van Diezen vervolgt zijn weg. De klokken der Arnhemsche kerktorens roepen hem nog eens achterna dat de lui er te kerk gaan. Bestig, h i j gaat naar Keetje. - 't Is in alle geval nog veel gemakkelijker om met je hoed voor de oogen in een kerk te zitten bidden, dan met den hoed op 't hoofd in zoo'n hitte naar Nijmegen te loopen. Te deksel, als ie zóo doorstapt, dan loopt hij den weg in derdehalf uur; maar, dan kon 't wel gebeuren ook dat hem de gal over 't hart sloeg, en dan zou Keetje allemachtig weinig plezier in 'em hebben. Toon zal 't een beetje bedaarder aanleggen.

Aan de andere zij der breede overlaat gekomen, verneemt de wandelaar achter zich 't gerommel van een zwaar rijtuig op de lange brug. Omziende bespeurt hij dat het de diligence is. Ja, als hij voor zijn liefje geen aardig goud ringetje in den zak had, dan zou hij een plaats hebben genomen; maar nu, als je naar de liefste gaat en maar een en twintig stuivers op zak hebt....!

Zie, daar rolt hem de groote wagen voorbij; half leeg. Maar ze denken er niet aan om een mensch die haast heeft, een plaatsje te gunnen. Wat een vervelend gezicht, zoo'n logge gele kast met z'n zwart kleed met loshangende riempjes; zoo'n log leeg vierkant ding, dat sarrend voor je uitgaat en al kleiner en kleiner wordt, terwijl plotseling de vrees bij iemand opkomt, dat in het anderhalf uur dat zoo'n wagen eerder in Nijmegen aankomt, juist de liefste naar Hees of Neerbosch is gekuierd - phu!

Nog maar weininige schreden van het Eldensche tolhuis verwijderd - 't is er alsof men Arnhem pas achter den rug heeft, zoo klaar als 't er ligt - hoort Toon achter zich op den grintdijk weer 't knarpen van een rijtuig dat hem al meer en meer nabij komt. Het paard schijnt hem niet voorbij te willen, of 't moest om den tol zijn dat de voerman al wat inhield. - Toon ziet op, en 't is hem alsof hij van Keetje een zoen kreeg, toen een helder: 'Wil je meerijen vrindschap?' hem in 't oor klonk.

‘Naar Nimwegen?’

‘Jawel!’

Toon zat al naast den voerman in de nette tilbury nog eer hij zijn blijde verrassing kon uiten. Een oogenblik later gaf hij ze lucht met de woorden: ‘Ik zal je te Elst op 'en borrel trakteeren.’

‘Wel vrindelijk, maar borrels drink ik niet;’ is het antwoord van den voerman, die meer 't uiterlijk van een boer dan zelfs van een heereboer heeft: ‘Ik zag je zoo haastig loopen en 't zweet afwisschen, en toen dacht ik aan 't: Gelijk gij wilt..... Je weet wel.’

‘Al te vrindelijk!’ zegt Toon weder: ‘Maar kameraad, als je dáaraan gedacht hebt dán zeg ik accoord! Ik zeg maar: als de menschen dat wat meer appleceerden in den omgang, dan zou je geen zeildoek en strop van dezelfde plant oogsten.’

‘Aan de vruchten zal men ze kennen;’ sprak de voerman na een oogenblik stilte.

Toon zwijgt. Dat is zeker een fijne, denkt hij: maar wat kan 't schelen, de man was hulpvaardig en daarvoor zal Toon nu zooveel vroeger bij Keetje zijn. Toch wou hij wel weten of die man fijn is, want borrels lust hij ook niet. En, wijzend op eenige lieden die in de naaste weilanden druk aan 't hooien zijn, zegt hij:

‘Die hebben den Zondag ook uit den almanak geschraapt.’

‘Natuurlijk;’ zegt de voerman: ‘als Onze lieve Heer ze zelf waarschuwt tegen 't onweer dat we van avond te wachten hebben.’

- Geen fijne! denkt Toon, en hij zegt:

‘Precies, dáar heb je de zaak; 't zou wel groote gekheid wezen als ze, in plaats van te werken, naar de kerk gingen bidden dat de Heer het regenwater zou tegenhouden omdat het Zondag is. De Heer lacht wat met al dat gebid en gekwezel, zegt Jan Wilders. Jan Wilders is een kameraad van me, weetje, en ik zeg het hem na: Onze lieve Heer gaat zijn gang. - Krek als een aardappel of bloemkool naar de wet van de natuur wast, zoo wassen wij ook - is 't niewaar? - Nee, Jan Wilders zegt: als 'en mensch werkt zooveel als ie kan, dan het ie niks te bidden en vooral niks te danken ook niet, want, zegt ie, de zon staat zelfs voor den koning geen verrel breedte vroeger op dan voor jou; en aldat je 'en afgescheiden dominé bent en je zit onder den boom waar de bliksem mot inslaan, dan, zegt ie, genacht samen, fuut!’

De voerman scheen geen lust te gevoelen om nader omtrent het theologische standpuut van Jan Wilders te worden ingelicht; hij vond er meer genoeg in om zijn gast te hooren over het doel van zijn reis, over zijn vak, waarvan hij wel op de hoogte scheen te zijn, en het geluk 't welk hij aan de zij van zijn Keetje dacht te smaken. 't Was zoo pratende - terwijl het in een fikschen draf

vooruit ging over den breeden dijk, voor Toon een heerlijke rit; ja 't korte oponthoud aan de herberg te Elst, waar Bruin een stuk brood kreeg, gaf zelfs de voldoening dat men er de diligence, die den wandelaar te Arnhem was voorbijgereden, weer inhaalde, en zelfs nog eer kon vertrekken dan zij.

De voerman, die, zooals Toon soms bij zichzelf opmerkte, wel eens wat heerachtig sprak, vroeg den tweede, toen ze weer voortreden:

‘Ei zoo, rook jij sigaartjes?’

‘Da's te zeggen.... 't spijt me dat ik er jou geen kan aanpresenteeren,’ antwoordde Toon een weinig verlegen: ‘maar toen ik even met den conducteur van Van Gend praatte - zieje, 't kan geen kwaad om zoo'n persoon wat te vrind te houwen als je nog eens mee naar Nijmegen wilt, met den bok of bovenop, weetje - toen zaidie: wil je is opsteken, en gaf me dit sigaartje. De man was rejaal en vrindelik; en toen vroeg ik....’

‘Om zijn heele sigarenkoker en zijn beurs er nog bij?’ valt de voerman in, terwijl hij met het ernstigste gezicht even naar Toon ziet.

Toon keek eerst verwonderd; een oogenblik later ging de groote mond aan weerskanten naar de ooren, en klonk er een lach - waar Bruin van schrok alsof hij een tik met de zweep had gekregen - en herhaalde Toon: ‘Sigarenkoker! en beurs!?’ en liet er op volgen: ‘Nee, kameraad, eenvoudig een beetje vuur. Gekke vragen die doe je niet.’

‘Maar 't vuur hadt je ook niet te vragen, dat had hij immers juist ook.’

‘Nou, kameraad, jij zoudt het ook alstee brutaal willen maken.’

‘En heb je toen dankje gezeid?’

‘Welzeker,’ zegt Toon: ‘voor zoo'n sigaartje.’

‘Neemaar voor 't vuur?’

‘Voor 't vuur, nou ja, dat doet toch 'en mensch.’

‘Bespottelijk!’ zegt de voerman.

‘Nee, dat mot je me verekskuseeren,’ herneemt Toon: ‘bespottelijk is dat niet. Wat zou jij nou bijvoorbeeld zeggen als ik strakjes op de gierbrug bij Nimwegen n i e m e n d a l tegen je zei? Een borrel wou je niet; bier wou je ook niet; een dubbeltje of vijf centen evenmin; nou, dan zal ik toch vrindelik d a n k j e dienen te zeggen, niewaar?’

‘Ja, als ik expres voor je had ingespannen, maar ik reed immers toch naar huis toe.’

Toon wilde weer antwoorden, maar hij was de kluts kwijt; hij dampte van geweld, en dacht aan zijn Keetje.

Als men een wandelaar inhaalde, en voorbij reed, dan berekende hij op welke hoogte hij nu zelf nog, zonder het buitenkansje

van meerijden, zou geweest zijn, en hoe plezierig het was dat hij het zoo getroffen had.

Toen men het dorp Lent had bereikt, en bij het logement op de gierpont moest wachten, toen begreep Toon dat de voerman nú toch wel een glaasje bier zou lusten...? Maar nee, 't was allemaal mis; aan hem kwijtraken kon hij niemendal.

Terwijl men zoo stilstond beschouwde Toon den voerman zoo af en toe met een zijdelingschen blik, en vond dat hij er toch voornamer uitzag dan hij tot nu toe onder 't rijden - naast hem gezeten - heeft kunnen bemerken. Als die voerman eens de eigenaar van de tilbury en van dat vlugge bruintje was! Jongens, denkt Toon: zooveel te mooier zou 't dan wezen dat ie mij heeft opgenomen.

‘Voort Mie!’ zei de voerman, want de gierpont was juist van de stadszijde aangekomen, en raakte de lange smalle schipbrug die haar nu met den Betuwschen oever verbond. Aan 't geklepper en gerammel der planken van de brug die men opreed, scheen Mie nog weinig gewoon. Haar ooren gingen spits, rechts en links naar voren en achter, terwijl haar gekromde nek deed vermoeden dat de waterglimpen, die zich tusschen de reten der planken vertoonden, haar verdacht voorkwamen.

Toon voelde iets kloppen in de borst. Ha! hij kon nu door een dienstbewijs toonen.....

Zonder een woord te zeggen was hij in 't zelfde oogenblik uit de stapvoets rijdende tilbury gesprongen, en liep, met een oog in 't zeil, naast den kop van het jonge paard.

Een sterke kromming van den nek bij het verlaten van de brug en het rijden op de gierpont, deed Toon - ofschoon hij den teugel niet nam - toch zijn toezicht verdubbelen; en toen nu het rijtuig stilstond, plaatste hij zich, als een zorgvuldig wachter, voor den kop van het paard.

Nadat men weinige minuten later aan de overzij van de Waal te Nijmegen was aangekomen, vernam Toon dat de voerman de woning van Dorussen buiten de Heezepoort nog voorbij moest, want dat hij niet ver van de stad op een klein buitentje woonde.

Ei! Toon zou dus zoover nog kunnen meerijden, en heel deftig voor Keetje's huis worden afgezet! - Terwijl men stapvoets de pont uitreed, zei Toon, na nogmaals een zijdelingschen blik op den voerman te hebben geworpen:

‘Jij dient toch óók, is 't niewaar kameraad?’

‘Welzeker;’ gaf de eerste ten antwoord; maar toen de tuinmansknecht er meer van wilde weten, bracht de voerman hem op dat punt niet veel verder.

Toon wist nog het fijne van de zaak niet toen men buiten de Heezepoort de woning van Dorussen al naderde, en zelfs - zooals

Toon aan zijn hart voelde - 't witte mutsje van Keetje, och heere van Keetje! al in 't gezicht kreeg.

Toon bleef toch visschen.

‘Als je 't dan volstrekt wilt weten,’ zegt de voerman: ‘ik d i e n zooveel als ik kan mijn medemenschen en zodoende Hem wiens naam ik niet kan uitspreken, maar uit wiens hand ik alle dagen het goede geniet zonder Hem iets te kunnen vergelden.’

Eenige seconden later stond Toon zoo'n beetje soezerig voor 't huis van Dorussen; hij zag de tilbury wegrijden, en van Keetje kreeg hij een frisschen zoen, en Dorussen, die naar buiten kwam, riep:

‘Wat drommel, Toon, ben jij d'r al! Heb je met menheer van Veldzicht gereden! Jongens, als je daar nog eens tuinbaas kondt worden, dat zou een slaadje zijn! 't Is 'en rare maar 'en beste kerel!’

Toon antwoordde niet, maar gaf zijn liefje een zoen en zei:

‘Warempel Keetje, je bent nog mooier dan ik dacht. Verduiveld, meid, ik heb het getroffen!’

‘Dat dunkt me,’ zei Keetje: ‘en ik ook, Goddank!’

Toon trok zijn mond in een pruimschen plooi, en toen heel ernstig:

‘Ja Keetje welzeker, G o d d a n k !’

‘Watblief?’ vroeg het meisje, want Toon keek zoo ernstig.

‘Dat zal ik je straks wel eens zeggen,’ zei Toon: ‘nu moet ik naar binnnen om je moeder een hand te geven.’

Maar straks, toen Toon heel dicht naast Keetje achter het huis onder de linden op een bankje zat, en de lindebloesems met de fileetten, en de boerentuinrozen wat verder, zoo heerlijk roken, toen haalde Toon uit zijn vestzak een heel aardig ringetje met een groen steentje te voorschijn, en stak het aan Keetje's vinger.

En Keetje zei: ‘Guns, Toon, ik dank je wel.’

En Toon, nee, hij zei niemendal. - Jawel.... Nee toch niet, hij zou 't haar later wel zeggen. Nu sprak hij van een kameraad die Jan Wilders heette, maar met dien Jan Wilders had hij geen schik meer: dat was een fillezoof van den kouwen grond; kropsla zonder hart.

‘Wil ik je wat zeggen Keetje,’ fluisterde Toon toch, maar h e e l zachtjes: ‘Toen ik straks voor 't peerd van den heer van Veldzicht op de gierbrug stond, toen Keetje, heb ik wat voelen prikken van binnen. Zeg, van danken en dienen gesproken: als wij mettertijd uit één schotel de boerenmoes eten, wat doe jij dan als je 't op hebt?’

‘Wel, den mond afvegen en dan den grooten Heer danken.’

‘En, als 't er af kan, 'en ander nog laten meerijen ook.’

‘Watblief! Je meent dan zeker mee e t e n !’ zei 't liefje.

Precies! maar die vergissing was Toon niet kwalijk te nemen, want hij zat wel naast Keetje, maar eigenlijk stond hij nog zoo half en half op de gierbrug, en..... nee, een mensch kon alles zoo klaar niet uitdrukken, maar met een heel ernstig gezicht maakte Toon een knipoogje naar boven, en toen, toen pakte hij Kee, en gaf haar een zoen, en zei: 'Ik heb hem gepoot, en den boom..... je zult 'em zien groeien!'